

Contribuții la Parteneriatul pentru Dezvoltare dintre România și Republica Moldova: Economia de Piață și Politicile de Concurență

Cuprins:

Introducere	2
1. Cadrul instituțional în domeniul concurenței	2
2. Cadrul legislativ și normativ în domeniul concurenței	4
3. Cooperarea moldo-română în domeniul protecției concurenței	6
4. Proiectul Twinning „Sprijin pentru Implementarea și Respectarea Politicii în Domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat”	7
Concluzii	8
Recomandări pentru aprofundarea cooperării moldo-române	10

Introducere:

Demonopolizarea pieței interne și eliminarea practicilor anticoncurențiale se numără printre principalele obiective ale Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pentru perioada 2011-2014. În vederea realizării acestora au fost stipulate o serie de acțiuni prioritare, cum ar fi:

1. Îmbunătățirea cadrului juridic și instituțional pentru asigurarea unei concurențe loiale;
2. Elaborarea și implementarea cadrului juridic în domeniul concurenței, armonizat cu legislația europeană și recomandările UE, care să încurajeze colaborarea tuturor exponenților pieței cu factorii de decizie în vederea identificării și combaterii concurenței neloiale, prin introducerea concomitentă atât a sancțiunilor pentru încălcarea legislației, cât și a programului de clemență;
3. Consolidarea capacității instituționale a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței (ANPC) în vederea sporirii eficienței și responsabilității sale publice;
4. Asigurarea competiției oneste pe piețele unde există companii monopoliste sau care au o poziție dominantă pe piață, precum și încurajarea intrării noilor companii pe aceste piețe;
5. Diminuarea prezenței statului în sectoarele cu grad înalt de concurență, în special prin deestatizarea cotei deținute de stat în companiile din aceste sectoare și contractarea serviciilor din sectorul privat.

Toate aceste măsuri de reformă pot fi realizate prin armonizarea cadrului legislativ în domeniul concurenței cu Aquis-ul comunitar. Din acest punct de vedere, experiența și expertiza statelor membre ale UE este crucială pentru Republica Moldova. În anul 2012 cu asistența UE, în particular cu cea a României, au fost elaborate și aprobate două acte legislative importante: Legea concurenței, nr. 183 din 11.07.2012¹ și Legea nr. 139 din 15.06.2012 cu privire la ajutorul de stat.

De asemenea, Consiliul Concurenței a implementat în parteneriat cu o serie de instituții din Uniunea Europeană Proiectul Twinning „Sprijin pentru Implementarea și Respectarea Politicii în Domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat”. În cadrul acestui proiect, experții din România au acordat consultanță specializată în următoarele domenii:

- elaborarea și implementarea legislației secundare în domeniul ajutorului de stat;
- dezvoltarea cadrului normativ în domeniul concurenței; elaborarea și implementarea legislației secundare;
- dezvoltarea capacității instituționale a ANPC, inclusiv prin suportul în implementarea obiectivelor strategice ale Agenției, sporirea eficienței procedurii de investigare a cazurilor, instruirea personalului;
- instruirea pe subiecte de concurență și ajutor de stat a judecătorilor, a persoanelor responsabile din cadrul autorităților de reglementare și a altor autorități publice;
- promovarea culturii concurențiale în Republica Moldova.

Parteneriatul dintre Consiliul Concurenței din Republica Moldova și cel din România reprezintă un instrument valoros pentru armonizarea cadrului legislativ și instituțional moldovenesc în domeniul protecției concurenței economice. În prezent, există mai multe oportunități de aprofundare a acestui parteneriat, în particular prin realizarea unui transfer permanent de experiență și expertiză în vederea elaborării cadrului normativ necesar aplicării legislației în vigoare din domeniul concurenței, precum și pentru finalizarea reorganizării Consiliului Concurenței de la Chișinău.

1. Cadrul instituțional în domeniul concurenței

Agenția Națională pentru Protecția Concurenței a fost creată prin Hotărârea Parlamentului nr. 21-XVI din 16.02.2007, pentru promovarea politicii statului în domeniul protecției concurenței. Scopul declarat al acestei structuri este limitarea și reprimarea activităților anti-concurență ale agenților economici, ale autorităților administrației publice, precum și efectuarea controlului asupra executării legislației cu privire la protecția concurenței.

¹ Monitorul Oficial nr.193-197/667 din 14.09.2012.

Conform Legii concurenței din 2012², Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (ANPC) se reorganizează în Consiliul Concurenței, care devine succesor al ANPC. Directorul general al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței și cei doi adjuncți ai acestuia, numiți în funcție în condițiile Legii nr. 1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței, exercită funcțiile de președinte și, respectiv, de vicepreședinți ai Plenului Consiliului Concurenței până la desemnarea componentei Plenului Consiliului Concurenței.

În conformitate cu noile prevederi legale, Consiliul Concurenței este o autoritate publică autonomă, responsabilă în fața Parlamentului și care asigură aplicarea și respectarea legislației din domeniul concurenței, ajutorului de stat și publicității. Consiliul este învestit cu putere de decizie, de reglementare, de interdicție, de intervenție, de inspecție și de sancționare, în limitele stabilite de legislație. Consiliul Concurenței este persoană juridică, cu bilanț propriu, dispune de ștampilă cu imaginea Stelei de Stat și cu denumirea sa. Activitatea Consiliului Concurenței se exercită pe întreg teritoriul Republicii Moldova și, în funcție de necesitate, Consiliul își poate deschide filiale în teritoriu.

Până la reorganizarea în Consiliul Concurenței, ANPC a fost condusă de Consiliul Administrativ, care este un organ colegial format din șapte membri: Directorul General, doi Directori Adjuncți și patru membri ai Consiliului Administrativ. Directorul General și Directorii Adjuncți sunt numiți pe un termen de 5 ani de către Parlamentul Republicii Moldova, iar ceilalți membri ai Consiliului Administrativ sunt numiți de către Directorul General, în bază de contract, pe un termen de 5 ani. În prezent, activitatea Consiliului Concurenței este asigurată de 41 de persoane, dintre care trei persoane dețin funcții de demnitate publică, iar 38 de persoane au statut de funcționari publici. Toți angajații autorității au studii superioare în drept și/sau economie, proporția acestora fiind de aproximativ 50% la 50%.

Autoritatea de concurență are în componența sa șase direcții care au rol și funcții distincte:

1. *Direcția Juridică* elaborează propuneri asupra proiectelor de acte legislative și normative ce țin de perfecționarea cadrului normativ; elaborează acte legislative și normative necesare implementării legislației în domeniul concurenței și publicității etc.;
2. *Direcția Acorduri Anticoncurențiale* desfășoară activitatea de investigație, avizare și control în vederea limitării și reprimării acordurilor anticoncurențiale și previne încălcările aferente acordurilor anticoncurențiale.
3. *Direcția Abuz de Poziție Dominantă* desfășoară activitatea de investigație, avizare și control în vederea limitării și reprimării abuzului de situație dominantă și previne exercitarea abuzivă a situației dominante de către agenții economici.
4. *Direcția Controlul Concentrărilor Economice* exercită controlul asupra operațiunilor de concentrare economică pentru prevenirea posibilului abuz de situație dominantă pe piață a unor agenți economici sau pentru neadmiterea limitării concurenței.
5. *Direcția Controlul Concurenței Neloiale și a Publicității* exercită controlul asupra respectării de către agenții economici a legislației cu privire la protecția concurenței, prin reprimarea actelor de concurență neloială, realizând totodată controlul de stat asupra respectării Legii cu privire la publicitate.
6. *Direcția Finanțe, Personal și Relații cu Publicul* oferă sprijinul necesar pentru activitățile de bază ale Consiliului Concurenței și anume: administrarea resurselor financiare, tehnice, materiale și umane, precum și organizarea activităților de comunicare publică.

După reorganizare, Consiliul Concurenței va fi constituit din conducere, aparat executiv, format din subdiviziuni specializate și operaționale, și filiale teritoriale. Consiliul Concurenței va fi condus de Plenul Consiliului Concurenței. Plenul Consiliului Concurenței va fi un organ colegial decizional compus din cinci membri, inclusiv un președinte și doi vicepreședinți, care sunt, respectiv, președinte și vicepreședinți ai Consiliului Concurenței. Membrii Plenului Consiliului Concurenței

² Legea concurenței, nr. 183 din 11.07.2012. Monitorul Oficial nr.193-197/667 din 14.09.2012

exercită funcții de demnitate publică. Personalul Consiliului Concurenței este compus din personal de specialitate, care cade sub incidența [Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008](#) cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, și personal tehnic. Pentru exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Concurenței cu suportul experților străini, inclusiv din România, a elaborat un regulament de organizare și funcționare, document care în prezent este supus dezbaterilor publice.

În conformitate cu prevederile Legii concurenței, Consiliul conlucrează, în limitele competenței sale, cu autoritățile publice în vederea realizării prevederilor legislației din domeniul concurenței, ajutorului de stat și publicității. Autoritățile administrației publice transmit Consiliului Concurenței spre avizare proiectele de acte legislative și normative care au sau pot avea impact anticoncurențial. În cazul în care se constată pe piețele reglementate fapte ce pot fi calificate ca fiind practici anticoncurențiale, Consiliul Concurenței solicită opinia autorității de reglementare competente asupra acestor fapte. Opinia trebuie prezentată în termenul stabilit de Consiliul Concurenței.

Colaborarea dintre Consiliul Concurenței și alte autorități de reglementare se efectuează conform delimitării de funcții și atribuții date prin lege pe baza următorului principiu: organele de reglementare acționează ex ante (anterior) în sectorul reglementat, iar Consiliul Concurenței acționează ex post (ulterior) pentru asigurarea concurenței, aplicând legislația concurențială asupra tuturor relațiilor din economia națională ce cad sub incidența Legii concurenței. Reprezentanții Consiliului sunt membri în diferite grupuri de lucru, comisii și alte structuri, alături de reprezentanți ai altor autorități ale administrației publice. În scopul expertizării publicității în conformitate cu Legea cu privire la publicitate nr.1227-XIII din 27.06.1997, pe lângă ANPC a fost constituită Comisia de experți în domeniul publicității³. Comisia de experți în domeniul publicității oferă expertiză în domeniul publicității, promovează transparența informațională, verifică veridicitatea informațiilor din publicitate etc.

2. Cadrul legislativ și normativ în domeniul concurenței

Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012⁴ este ajustată la reglementările europene.⁵ Actul legislativ stabilește cadrul juridic al protecției concurenței, inclusiv al prevenirii și al contracarării practicilor anticoncurențiale și concurenței neloiale și al realizării concentrărilor economice pe piață. Acesta stabilește și cadrul juridic privind activitatea și competența Consiliului Concurenței, precum și responsabilitatea pentru încălcarea legislației în domeniul concurenței.

În premieră, au fost aprobate prevederi legislative clare în ceea ce privește practicile anticoncurențiale. Printre aceste practici se numără acordurile anticoncurențiale, abuzurile de piață dominantă, acțiunile sau inacțiunile autorităților și instituțiilor administrației publice centrale sau locale de restrângere, împiedicare sau denaturare a concurenței. Au fost aprobate prevederi clare și pentru concurența neloială, concentrările economice, piața relevantă și concurența. A fost reglementată clar, pentru prima dată, activitatea Consiliului Concurenței, cooperarea cu alte instituții, structura Consiliului, finanțarea și raportarea, atribuțiile Consiliului, ale președintelui și Plenului Consiliului, precum și forma actelor administrative adoptate de Plenul Consiliului Concurenței.

³ Din Comisie fac parte reprezentanți ai 14 instituții, dintre care: Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova, Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Centrul Național de Terminologie, Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Pieței, Metrologiei și Protecție a Consumatorilor, Consiliul Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova, Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare, Banca Națională a Moldovei, Comisia Națională a Pieței Financiare, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova, Compania „Teleradio-Moldova”, Agenția Agroindustrială „Moldova-Vin”, Asociația Agențiilor de Publicitate „AAPM”.

⁴ Legea concurenței, nr. 183 din 11.07.2012. Monitorul Oficial nr.193-197/667 din 14.09.2012.

⁵ Legea transpune prevederile art.101-106 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene din 25 martie 1957, prevederile Regulamentului (CE) nr.1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratat, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr.L1 din 4 ianuarie 2003, și, parțial, prevederile Regulamentului (CE) nr.139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L24 din 29 ianuarie 2004.

A fost reglementat și modul de examinare, investigare și de luare a deciziilor, precum și răspunderea pentru încălcarea legislației concurențiale, adică pentru determinarea și individualizarea sancțiunilor pentru încălcarea legislației concurențiale, aplicarea individualizată a termenelor de prescripție și a politicii de clemență.

La elaborarea legii s-a recurs, în mare măsură, la preluarea unor prevederi din legislația României, în special din Legea concurenței nr. 21 din 10 aprilie 1996⁶. În particular, au fost preluate prevederi din Capitolul II, Practici anticoncurențiale; Capitolul III, Concentrarea economică; Capitolul IV, Consiliul Concurenței; Capitolul V, Procedura de examinare preliminară, de investigare și de luare a deciziilor etc. Aplicarea noii Legi a concurenței necesită, însă, aprobarea cadrului normativ secundar adecvat, care trebuie să fie elaborat de Consiliul Concurenței în termen de 6 luni de la data publicării legii.

De asemenea, urmează să fie aprobate o serie proiecte de regulamente, care în prezent sunt supuse discuțiilor publice, și anume:

1. Proiectul Regulamentului privind concentrările economice.
2. Proiectul Regulamentului privind stabilirea poziției dominante pe piață și evaluarea abuzului de poziție dominantă.
3. Proiectul Regulamentului privind organizarea și funcționarea Consiliului Concurenței.
4. Proiectul Regulamentului privind evaluarea acordurilor orizontale anticoncurențiale prevăzute la art. 5 alin. (1) și aplicarea exceptărilor prevăzute la art. 6 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012.
5. Proiectul Regulamentului privind evaluarea acordurilor de transfer de tehnologie care intră în sfera de aplicare a art. 5 alin.(1) și aplicabilitatea exceptărilor prevăzute la art.6 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012.
6. Proiectul Regulamentului privind organizarea și funcționarea Consiliului de experți.

Unele din aceste regulamente preiau o serie de rigori stabilite în cadrul normativ secundar din domeniul concurenței din România. De exemplu, Proiectul Regulamentului privind concentrările economice conține mai multe prevederi din Regulamentul aprobat prin Ordinul nr. 385 din 5 august 2010 pentru punerea în aplicare a Regulamentului privind concentrările economice în România⁷.

Un alt act legislativ recent adoptat este Legea cu privire la ajutorul de stat, care va intra în vigoare la mijlocul anului 2013. Legea cu privire la ajutorul de stat stabilește cadrul juridic privind modalitățile de autorizare, monitorizare și raportare a ajutorului de stat acordat beneficiarilor din toate sectoarele economiei naționale, cu excepția sectorului agricol, în vederea menținerii unui mediu concurențial normal. În condițiile acestei legi, atribuțiile de autorizare, monitorizare și raportare a ajutorului de stat revin Consiliului Concurenței.

Aplicarea legii respective dictează ajustarea cadrului normativ în vigoare la prevederile Legii cu privire la ajutorul de stat. Totodată, este necesar să fie create structurile instituționale corespunzătoare. În opinia colaboratorilor Consiliului Concurenței, un ajutor real pentru instituție este preluarea experienței de la entitatea similară din România. Acest proces a demarat odată cu elaborarea proiectului de lege cu privire la ajutorul de stat, la care au participat o serie de experți din România.

6 Legea concurenței, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 742/16 august 2005.

7 Publicat în Monitorul Oficial al României cu numărul 553 din data de 5 august 2010.

La etapa elaborării Legii cu privire la ajutorul de stat, proces care a fost susținut prin intermediul proiectului Uniunii Europene „Asistență în implementarea măsurilor prevăzute de APC⁸, OMC⁹ și a Planului de Acțiuni UE – Republica Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate”, ANPC a fost asistată de către un expert european în domeniul ajutorului de stat. Prin intermediul instrumentului TAIEX al Comisiei Europene a fost organizat, în perioada 27-28 septembrie 2007, un seminar național pe tema ajutorului de stat, cu participarea experților din UE. La seminar au asistat și reprezentanți ai autorităților administrației publice centrale ale Republicii Moldova. Concomitent, proiectul de lege a fost transmis spre avizare experților proiectului Uniunii Europene „Asistență în implementarea măsurilor prevăzute de APC, OMC și a Planului de Acțiuni UE-RM în cadrul Politicii Europene de Vecinătate”. Acești experți au elaborat, pe data de 15.01.2008, studiul de caz asupra proiectului legii cu privire la ajutoarele de stat și tabelul de concordanță. Tabelul de concordanță, la capitolul „Gradul de compatibilitate”, constată că proiectul de lege cu privire la ajutorul de stat este compatibil cu prevederile comunitare.

3. Cooperarea moldo-română în domeniul protecției concurenței

Cooperarea moldo-română în domeniul concurenței a demarat odată cu semnarea, la 15 februarie 1994, a Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României cu privire la comerțul liber¹⁰. Acordul conținea o serie de reglementări pe trei dimensiuni distincte: monopolurile statutului (articolul 14), regulile de concurență între operatorii economici (articolul 16), și ajutorul de stat (articolul 17).

În prezent, cooperarea între autoritățile de concurență din România și Moldova are loc în conformitate cu prevederile Memorandumului de Cooperare semnat la București în anul 2007. Cooperarea între cele două autorități se rezumă la:

- schimburi de experiență în desfășurarea investigațiilor asupra activităților cu caracter de monopol și asupra încălcărilor legislației antimonopol;
- colaborarea în vederea perfecționării și armonizării legislației antimonopol;
- informarea reciprocă privind actele legislative și normative ce se elaborează de către Părți;
- acordarea de asistență metodologică reciprocă la elaborarea legilor și a altor acte normative;
- acordarea de asistență la elaborarea măsurilor de perfecționare a funcționării piețelor de mărfuri, analiza structurii și stării lor.

Din anul 2010, Consiliul Concurenței din România derulează proiectul “Cooperarea între autoritățile de concurență din regiunea Marea Neagră – Marea Caspică”, al cărui obiectiv este asigurarea unui grad ridicat de convergență între politicile naționale în domeniul concurenței din regiune. Acest cadru informal de cooperare are la bază participarea voluntară a partenerilor, printre care și Republica Moldova, cu respectarea legilor naționale și a tratatelor internaționale, precum și cu protejarea informațiilor confidențiale. Aceasta inițiativă de colaborare se înscrie și în principiile Politicii Europene de Vecinătate, prin contribuția la crearea unui spațiu economic competitiv în regiune. Reuniunile în cadrul acestui proiect se desfășoară de regulă anual, reunind autorități de concurență din Republica Moldova, Rusia, Azerbaidjan, Turcia, Bulgaria, Serbia, Armenia, Ucraina, Kirgîzstan (autorități cu care CCR a semnat protocoale de colaborare în domeniul concurenței). Tematica reuniunilor a fost stabilită de comun acord și a prevăzut următoarele: „2010-Un mediu concurențial corect – promotor al dezvoltării comerțului în regiune”, „2011-Concurența în sectorul achizițiilor publice”, și „2012-Concurența în sectorul telecomunicațiilor”.

România, în calitate de stat membru UE și reprezentată de CCR, participă la structurile europene existente în domeniul concurenței și ajutorului de stat (în special la Rețeaua Europeană de Concurență). CCR a dobândit o vastă experiență în perioada de pre-aderare la UE, capitolul de

8 Acordul de Parteneriat și Cooperare între Comunitățile Europene și Statele lor membre și Republica Moldova.

9 Organizația Mondială a Comerțului.

10 Publicat în ediția oficială “Tratate internaționale”, 1999, volumul 20, pag.212. Ratificat prin Hotărârea Parlamentul nr.221-XIII din 22.09.94. Acord abolit în anul 2007, odată cu aderarea României la Uniunea Europeană.

negociere “Politica Concurenței” fiind unul dintre cele mai importante în acest sens. Deși Moldova nu este încă stat candidat la UE, aceasta s-a angajat totuși să asigure cadrul legal necesar funcționării normale a unei economii de piață, prin asumarea Planului de acțiuni cu UE în vederea semnării Acordului de Liber Schimb (DCFTA) și a Acordului de Asociere. Acest plan cuprinde obligațiile asumate de Moldova în domeniul concurenței și ajutorului de stat¹¹.

Este necesar de menționat că o precondiție pentru negocierea DCFTA de către Republica Moldova a fost aprobarea legilor în domeniul concurenței și ajutorului de stat, legi care au fost elaborate cu suportul experților din cadrul Consiliului Concurenței din România. În prezent, capitolul „Concurență” este închis. Ca urmare, după semnarea Acordului de Liber Schimb cu UE, Republica Moldova va fi obligată să mențină o autoritate independentă, cu resurse umane și financiare adecvate, în scopul de a aplica în mod eficient legile cu privire la concurență și ajutor de stat. Chișinăul va fi de asemenea obligat să recunoască importanța aplicării legislației într-un mod transparent și nediscriminatoriu, cu respectarea principiilor de echitate procedurală și a drepturilor la apărare ale părților.

Colaborarea între cele două autorități din Republica Moldova și România implică și participarea la alte acțiuni cu caracter internațional, având ca scop promovarea rezultatelor fiecărei autorități în domeniul concurenței. Printre aceste acțiuni sunt conferințele și workshop-urile în cadrul cărora se prezintă modificările legislative, cazurile de impact, demersurile de promovare a regulilor de concurență la nivel național etc. Frecvența acestora depinde de activitatea autorităților și de identificarea aspectelor de interes comun.

4. Proiectul Twinning „Sprijin pentru Implementarea și Respectarea Politicii în Domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat”

Din martie 2011 Consiliul Concurenței din Republica Moldova, în parteneriat cu o serie de instituții din Uniunea Europeană, a implementat Proiectul Twinning „Sprijin pentru Implementarea și Respectarea Politicii în Domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat”. Proiectul de Twinning corespunde angajamentelor Moldovei privind politica concurenței, acest domeniu fiind unul din cele 13 sectoare aflate în negociere pentru semnarea DCFTA. Parteneri ai proiectului au fost instituții din România (țară responsabilă de componenta *ajutorul de stat*), Austria (țară responsabilă de componenta *concurență*) și Letonia (țară responsabilă de componenta *capacității instituționale*).

Twinning-ul a avut un rol important, în calitate de instrument de asistență tehnică, în propulsarea cooperării directe dintre instituțiile publice din Moldova (ministere, agenții publice etc.) și partenerii acestora din UE, dar și în elaborarea proiectelor de lege în domeniul concurenței și ajutorului de stat. Obiectivul general al proiectului a fost crearea și dezvoltarea cadrului normativ în domeniul concurenței și ajutorului de stat, pentru realizarea angajamentelor asumate de către Republica Moldova față de Uniunea Europeană în domeniile respective.

În conformitate cu prevederile contractului, au fost realizate următoarele măsuri:

- elaborarea și implementarea legislației secundare în domeniul ajutorului de stat;
- dezvoltarea cadrului normativ în domeniul concurenței; elaborarea și implementarea legislației secundare;
- dezvoltarea capacității instituționale a ANPC, inclusiv prin suportul în implementarea obiectivelor strategice ale ANPC, sporirea eficienței procedurii de investigare a cazurilor, instruirea personalului;
- instruirea pe subiecte de concurență și ajutor de stat a judecătorilor, persoanelor responsabile din cadrul autorităților de reglementare și a altor autorități publice;
- promovarea culturii concurențiale în Republica Moldova.

11 <http://www.consiliulconcurentei.ro>

În cadrul proiectului cu o durată de 18 luni, Consiliul Concurenței a găzduit permanent un expert rezident din România și o serie de experți temporari din România, Austria și Letonia, care au consultat angajații Consiliului pe marginea subiectelor legate de legislație, cadrul normativ, investigațiile efectuate de instituția moldoveană, consolidarea capacităților instituționale etc. Armonizarea legislativă a presupus și introducerea unor tehnici de detectare a comportamentelor anticoncurențiale, utilizate de autoritățile de concurență din UE (cum ar fi politica de clemență, inspecțiile inopinate etc.). De asemenea, politica de sancționare a acestor practici s-a îmbunătățit semnificativ, amenziile ajungând în unele cazuri chiar și la 5% din cifra de afaceri a companiilor care încalcă legea¹².

La finalizarea proiectului au fost înregistrate următoarele rezultate pe fiecare componentă a proiectului:

Ajutor de stat: adoptarea Legii ajutorului de stat; elaborarea a nouă regulamente în domeniul ajutorului de stat; elaborarea primului Raport al ajutoarelor de stat în Moldova; îmbunătățirea capacității de a aplica legea a Consiliului Concurenței din Moldova și a furnizorilor; informări ale administrației publice privind obligațiile în domeniu; elaborarea materialelor de promovare a legii și a rolului CCM.

Concurența: adoptarea noii Legi a concurenței; adoptarea de către Guvern a legii speciale privind creșterea salariilor; familiarizarea judecătorilor din Moldova cu noile prevederi legislative.

Capacitate administrativă: elaborarea Strategiei CC MD pentru 2012-2014, a regulamentelor și procedurilor interne, a proiectului de strategie IT; desfășurarea de workshop-uri de pregătire profesională în domeniul ajutorului de stat (furnizori și beneficiari), de mese rotunde cu judecători, tehnicieni de Forensic IT, sesiuni de training *on the job*.

În opinia angajaților Consiliului Concurenței, importanța acestui proiect constă în deschiderea noilor perspective pentru dezvoltarea domeniului concurenței și a ajutorului de stat, prin transpunerea celor mai bune practici Europene în contextul Republicii Moldova.

Concluzii

- Cooperarea moldo-română în domeniul concurenței a demarat odată cu semnarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României cu privire la comerțul liber, din 15.02.1994¹³. Acordul conține o serie de reglementări pe trei dimensiuni distincte: monopolurile statutului (articolul 14), regulile de concurență între operatorii economici (articolul 16) și ajutorul de stat (articolul 17).
- În prezent, cooperarea între autoritățile de concurență din România și Moldova are loc în conformitate cu prevederile Memorandumului de Cooperare semnat la București în anul 2007 și se rezumă la: schimburi de experiență în desfășurarea investigațiilor asupra activităților cu caracter de monopol și a încălcărilor legislației antimonopol; colaborarea în vederea perfecționării și armonizării legislației antimonopol; informarea și acordarea de asistență metodologică reciprocă la elaborarea legilor și a altor acte normative; acordarea de asistență la elaborarea măsurilor de perfecționare a funcționării piețelor de mărfuri, analiza structurii și stării acestor piețe.
- Din anul 2010, Consiliul Concurenței din România derulează proiectul “Cooperarea între autoritățile de concurență din regiunea Marea Neagră – Marea Caspică”, al cărui obiectiv este asigurarea unui grad ridicat de convergență între politicile naționale în domeniul concurenței din regiune. Acest cadru informal de cooperare are la bază participarea voluntară a partenerilor, printre care și Republica Moldova, care se angajează să respecte legile naționale și tratatele internaționale, precum și să protejeze informațiile confidențiale. Această inițiativă

¹² <http://www.consiliulconcurentei.ro>

¹³ Publicat în ediția oficială “Tratate internaționale”, 1999, volumul 20, pag.212. Ratificat prin Hotărârea Parlamentul nr.221-XIII din 22.09.94. Acord abolit în anul 2007, odată cu aderarea României la Uniunea Europeană.

de colaborare se înscrie și în principiile Politicii Europene de Vecinătate, prin contribuția la crearea unui spațiu economic competitiv în regiune.

- O precondiție pentru negocierea DCFTA de către Republica Moldova a fost aprobarea legilor în domeniul concurenței și ajutorului de stat, elaborate cu suportul experților din cadrul Consiliului Concurenței din România. În prezent, capitolul „Concurență” este închis și drept urmare, după semnarea Acordului de Liber Schimb cu UE, Republica Moldova va fi obligată să mențină o autoritate independentă, cu resurse umane și financiare adecvate, pentru a aplica eficient legile menționate mai sus de concurență și ajutor de stat. Republica Moldova este obligată de asemenea să recunoască importanța aplicării legislației în materie de concurență și ajutor de stat într-un mod transparent și nediscriminatoriu, cu respectarea principiilor de echitate procedurală și a drepturilor la apărare ale părților.
- Colaborarea între consiliile de concurență din România și Republica Moldova implică și participarea la alte acțiuni cu caracter internațional, având ca scop promovarea rezultatelor fiecărei autorități în domeniul concurenței, cum ar fi conferințe și workshop-uri în cadrul cărora se prezintă modificările legislative, cazurile de impact, demersurile de promovare a regulilor de concurență la nivel național etc. Frecvența acestora depinde de activitatea autorităților și de identificarea aspectelor de interes comun.
- În anul 2012 au fost aprobate două acte legislative importante: Legea concurenței, nr. 183 din 11.07.2012¹⁴ și Legea nr. 139 din 15.06.2012 cu privire la ajutorul de stat. De asemenea, au fost elaborate proiectele de acte normative pentru aplicarea acestor legi. În procesul de elaborare a actelor nominalizate, Consiliul Concurenței a fost asistat de experți europeni, inclusiv din România.
- Noua Lege a concurenței este ajustată la reglementările europene și parțial la legislația românească, în special la Legea nr. 21 din 10 aprilie 1996 (Legea concurenței). Astfel, actul legislativ moldovenesc preia parțial din legea în cauză prevederi din Capitolul II, Practici anticoncurențiale; Capitolul III, Concentrarea economică; Capitolul IV, Consiliul Concurenței; Capitolul V, Procedura de examinare preliminară, de investigare și de luare a deciziilor etc.
- Proiectul Twinning „Sprijin pentru Implementarea și Respectarea Politicii în Domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat” a avut un rol important, în calitate de instrument de asistență tehnică, pentru impulsivarea cooperării directe dintre instituțiile publice din Moldova (ministere, agenții publice etc.) și partenerii acestora din UE, inclusiv România, precum și pentru elaborarea proiectelor de lege în domeniul concurenței și a ajutorului de stat.
- Deoarece domeniul ajutorului de stat este nou pentru Moldova, atât pentru CCM, cât și pentru furnizorii de ajutor de stat (autorități publice) și beneficiarii acestor măsuri (companii private și publice), prin proiectul de twinning au fost demarate acțiuni de pregătire a personalului acestora, vizând în special modalitatea de notificare a ajutoarelor de stat către CC MD, inventarierea și raportarea acestora. Desigur, specializarea personalului se realizează în 2-3 ani, astfel încât un singur proiect de asistență tehnică nu poate acoperi toate aspectele.
- La finalizarea proiectului Twinning au fost înregistrate următoarele rezultate pe fiecare componentă a proiectului:
 - **Ajutor de stat:** adoptarea Legii ajutorului de stat; elaborarea a nouă regulamente în domeniul ajutorului de stat; elaborarea primului Raport al ajutoarelor de stat în Moldova; îmbunătățirea capacității Consiliului Concurenței din Moldova și a furnizorilor de a aplica legea; informarea administrației publice privind obligațiile pe care le are în domeniu; elaborarea materialelor de promovare a legii și a rolului CCM.
 - **Concurența:** adoptarea noii Legi a concurenței; adoptarea de către Guvern a Legii speciale privind creșterea salariilor; familiarizarea judecătorilor din Moldova cu privire

- la noile prevederi legislative.
- **Capacitate administrativă:** elaborarea Strategiei CC MD pentru 2012-2014, a regulamentelor și procedurilor interne, a proiectului de strategie IT; organizarea de Workshop-uri de pregătire profesională în domeniul ajutorului de stat (la nivel de furnizori și beneficiari), mese rotunde cu judecători, tehnicieni de Forensic IT, sesiuni de training *on the job*.
 - O problemă serioasă pentru Consiliul Concurenței este pregătirea cadrelor. În prezent în Republica Moldova nu există instituții care ar pregăti și ar forma specialiști în domeniul protecției concurenței. La această problemă se adaugă fluctuația mare de cadre în Direcțiile din componența Consiliului Concurenței.
 - Dotarea tehnică a Consiliului Concurenței este modestă. Instituția nu dispune de resurse financiare suficiente pentru întreținerea site-ului Consiliului, duce lipsă de echipament modern.
 - Sunt evocate bariere instituționale instituite prin acte normative, bariere care distorsionează mediul concurențial și care provoacă rezistență din partea sectorului asociativ și a comunității de afaceri la aplicarea legislației în domeniul concurenței.
 - Un ajutor real pentru Consiliul Concurenței este preluarea experienței entității similare din România. Acest proces a demarat odată cu elaborarea proiectului de lege cu privire la ajutorul de stat. Pentru a cunoaște situația reală în domeniul ajutoarelor de stat este necesar un studiu detaliat al actelor legislative, normative și administrative, în vigoare.

Recomandări pentru aprofundarea cooperării moldo-române

Parteneriatul dintre Consiliile Concurenței din Republica Moldova și România reprezintă un instrument valoros pentru armonizarea cadrului legislativ și instituțional moldovenesc în domeniul protecției concurenței economice. În prezent, există mai multe oportunități de aprofundare a acestui parteneriat, cum ar fi:

- Semnarea unui acord de cooperare între autoritățile de concurență din ambele state.
- Realizarea unui transfer permanent de experiență și expertiză pentru crearea instrumentarului necesar aplicării legislației în vigoare din domeniul concurenței și ajutorului de stat. Acest instrumentar ar urma să cuprindă actele normative privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat, registrul ajutoarelor de stat, strategia Consiliului Concurenței pe termen mediu și lung, manuale privind dreptul ajutorului de stat, Cartea liberă a liberei concurențe în Moldova, Foaia de parcurs pentru promovarea culturii concurenței, un Plan anticorupție al Consiliului Concurenței.
- Înființarea în cadrul Consiliului Concurenței a unei unități specializate cu responsabilități în domeniul ajutorului de stat, prevedere existentă în proiectul legii ajutorului de stat.
- Punerea în aplicare a unui mecanism de colaborare cu ministerele furnizoare de ajutor de stat și cultivarea constantă a acestui mecanism. În acest sens, primii pași au fost făcuți prin desemnarea de către anumite ministere a unor persoane responsabile cu întocmirea listei ajutoarelor de stat existente.
- Studiarea experienței României și realizarea unui transfer de experiență în aplicarea legislației în domeniul concurenței și ajutorului de stat, în stabilirea direcțiilor strategice de activitate ale Consiliului Concurenței, în utilizarea indicatorilor de evaluare a performanței și în accesarea fondurilor europene pentru consolidarea capacităților Consiliului Concurenței și pregătirea resurselor umane.

- Acordarea de asistență pentru crearea rețelei naționale de ajutor de stat și pregătirea unor studii în domeniul concurenței pe diferite dimensiuni ale economiei naționale. La fel, acordarea de asistență în vederea creării unui forum pentru discuții și schimburi de bune practici privind aplicarea normelor concurențiale, cu participarea instituțiilor de stat, sectorului asociativ, comunității de afaceri și instituțiilor mass-media; preluarea experienței române de informare a populației cu privire la politicile concurențiale.
- Având în vedere noua legislație în domeniul concurenței și ajutorului de stat, responsabilitățile Consiliului Concurenței în aplicarea acesteia și supravegherea respectării regulilor de către mediul economic și autoritățile publice, este necesară îmbunătățirea capacității personalului CCM de detectare și sancționare a practicilor anticoncurențiale. În acest sens este opinat transferul de experiență din partea autorității din România.

Viorel Chivriga este expert în politici economice. A absolvit Universitatea Agrară din Moldova și studiile de doctorat la aceeași instituție. Între 1992 și 1994 urmează masteratul la Școala Națională de Studii Politice și Administrative (SNSPA) din București (România). În anul 1997 este angajat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale “Viitorul” unde a activat în calitate de expert economic, director de proiecte și director al departamentului economie de piață funcțională. Este autorul concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli din Republica Moldova, coautor al proiectului legii cu privire la procesul decizional, al unor regulamente și strategii guvernamentale și departamentale. Începând cu 2002, este membru al Coaliției pentru Dezvoltarea Economică Rurală (CDER), iar din 2009 – Co-președinte al CDER. Din anul 2010 este secretar al Consiliului Civic pe lângă Serviciul Vamal, membru al Consiliului Consultativ pe lângă Ministerul Economiei și membru al Grupului consultativ al Programului Compact Moldova. Viorel Chivriga este autorul a peste 45 de publicații din domenii precum cel comercial, financiar, agricol și de politici economice.

Asociația pentru Politica Externă (APE)
str. Șciusev 64, MD-2012 Chișinău,
Republica Moldova
Tel.: +373-22-224430, 210986
Fax: +373-22-210986, 233950
office@ape.md